

Историята на Библията

Подвизаване във вярата на Светиите.

1 Тимотей 6:12. Подвизавай се (боря се, стоя твърдо, отстоявам- от автора) в доброто войнствуване на вярата; хвани се за вечния живот, на който си бил призван, като си направил добрата изповед пред мнозина свидетели.

Най-четената и разпространявана книга в цялата човешка история е Библията. Тя е уникална книга, която съдържа 66 отделни книги, писани от 44 човека в продължение на 15 века. Автор на тази книга е Бог. Той е използвал хора с различно положение в обществото и различни професии, за да открие на хората Своята воля. Както даден автор движи писалката за да напише определена книга, така и те са били инструмент в Божиите ръце и движени от Светият Дух, те написват тази уникална книга наречена Библия. Апостол Петър в своето второ послание казва:

„И това да знаете преди всичко, че никое пророчество в писанието не е частно на пророка обяснение на Божията воля; защото никога не е идвало пророчество от човешка воля, но светите човеци са говорили от Бога; движими от Светия Дух. „ (2 Петр. 1: 20-21)

Апостол Павел потвърждава боговдъхновеността на писанията: **„Всичкото писание е боговдъхновено и полезно за поука, за изобличение, за поправление, за наставление в правдата; за да бъде Божият човек усъвършенствуван, съвършено приготвен за всяко добро дело.“ (2 Тим 3: 16-17)**

Светият Дух, който е движил „светите човеци“ да напишат книгите във Стария завет е движил и апостолите или други вярващи да напишат книгите в Новия завет. Светият Дух е бил в контрол на това, което те са писали и вършели.

Апостол Йоан в евангелието от Йоан 14:26 ни казва: **„А Утешителят, Светият Дух, когото Отец ще изпрати в Мое име, той ще ви научи на всичко, и ще ви напомни всичко, което съм ви казал. „(Йоан 14:26)**

Лука, който е автор на книгите Деяния на апостолите и Евангелието от Лука пише: **„.....и почнаха да говорят, според както Духът им даваше способност да говорят.“ (Деян 2:4)**

„Тогава Петър, изпълнен със Светия Дух, им рече.....“ (Деян 4:8)

„.... когато дойде върху вас Светият Дух, и ще бъдете свидетели за Мене...“ (Деян 1: 8)

:".....и всички се изпълниха със Светия Дух, и с дързост говореха Божието слово.“ (Деян 4:31)

Библията разказва една история – Историята на човечеството и взаимоотношенията му с Бога.

Основната тема на тази книга е изкупителната жертва на Исус Христос. Тази тема започва от първата книга от Библията - Битие и завършва с последната книга Откровение.

Основната личност в тази книга е Исус Христос. Неговото раждане, живот, разпятие, възкресение, възнесение и неговото второ идване са описани в подробности в Стариет Завет стотици години преди Той да се роди.

„За Него свидетелствуват всичките пророци, че всеки, който повярва в Него, ще получи чрез Неговото име прощение на греховете си.” (Деян 10: 43)

Библията е съставена от две части – Стар и Нов завет.

Стариет завет е писан преди раждането на Исус Христос и той съдържа пророчества за неговото идване.

Новият завет описва неговия живот и изпълнението на пророчествата от Стариет Завет в подробности, а така също и създаването на църквата основана от Исус Христос. Края на Новият завет завършва с други пророчески събития които ще се изпълнят в близкото бъдеще.

Как е достигнала Библията до наши дни?

Основната тема на тази статия е да отговори на този въпрос.

Преди да се отговори на този въпрос, трябва да се уточни, че Библията е най-обичаната книга от някои хора и най-мразената от други.

Нейното съдържание винаги е било обект на атака, както от хора, така и от Сатана –сздаден ангел който се възгордял и бил изгонен от Бога и Неговото присъствие.

Нищо чудно тогава, че Сатана винаги ще се опитва да атакува Божието слово и неговата автентичност като го **изменя** или **поражда съмнение** в хората за неговата истинност.

Пример за това намираме още във първата книга от Библията където в той разговаря с Ева:

”..... Истина ли каза Бог да не ядете от всяко дърво в градината?” (съмнение върху истинността на Божието слово) в Бит 3:1

„..... Никак няма да умрете” (изменение на словото) в Бит 3:4

Оттогава Сатана винаги се опитва да премахне, прибави или измени Божието слово - Библията.

Но Бог, който е автор на Библията, има власт много по-голяма от Сатана да запази Своето слово непокътнато и непроменено през вековете.

Ето какво казва Библията по въпроса:

„Господните думи са чисти думи (без грешки - от автора), Като сребро претопено в пещ от пръст Пречистено седем пъти. Ти, Господи, ще ги закриляш, Ще пазиш всеки от тях от това поколение до века” (Пс 12: 6-7)

„Господи Твоето слово е утвърдено на небето до века.” (Пс 119: 89)

„Тревата съхне, цветът вехне, Но словото на нашия Бог ще остане до века“. (Исая 40:8)

Божие слово е непроменено през вековете и Бог има силата да го опази за поколенията. Нещо повече - самият Исус казва за писанията, че е по-лесно земята и небето да преминат отколкото да се промени или изгуби Божието слово.

„Защото истина ви казвам: Докле премине небето и земята, ни една йота, ни една точка от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне.” (Мат 5: 18)

„Но по-лесно е небето и земята да преминат, отколкото една точка от закона да падне.” (Лука 16:17)

Тук нашия Господ Исус Христос ни потвърждава, че Стария Завет който се е използвал между евреите по време на Неговото служение е абсолютно точна предадена репродукция от оригиналните текстове писани от Мойсей и другите боговдъхновени автори.

Нищо не е изгубено от текста на Божието слово. По-скоро небето и Земята биха преминали отколкото да се изгуби една точка от писанията.

Стария Завет, оставен ни от пророците преди идването на Исус Христос и Новия Завет писан от апостолите и учениците, вдъхновени от Святия Дух, остават непроменени и до днес и до края на времената, описани в книгите Данаил и Откровение.

Нашият Спасител Исус Христос е обещал и Святия Дух дава увереност на всички истински вярващи, че Исус е запазил и ще продължава да пази Божието слово, за да достигне то до нас в най-чистия му вид, без изменение и грешки.

„Господните думи са чисти думи (без изменение и грешки- от автора), Като сребро претопено в пещ от пръст Пречистено седем пъти. Ти, Господи, ще ги закриляш, Ще пазиш всеки от тях от това поколение до века” (Пс 12: 6-7)

По-надолу ще се опитаме да разберем как Бог е запазил до наше време Своето слово.

Библията се състои от две части – Стар Завет и Нов Завет

Стария завет започва с книгата Битие и завършва с книгата Малахия. В него е описано създаването на Вселената, Земята, хората, грехопадението на хората, потопа, избирането на Авраам като праотец на Израел (народа който Бог избра да бъде светлина на останалите народи). На тях Бог повери писанията в Стария завет.

Затова и Апостол Павел казва в Рим 3:2

„.... защото на юдеите се повериха Божествените писания.” (Рим 3:2)

Но най-важното в Стария завет са пророчествата за бъдещото идването на Спасителя Исус Христос, който съгласно тези пророчества ще понесе греховете на хората , ще бъде наказан на тяхно място, за да може всеки, който вярва в Него да бъде простен и да не отиде в ада - мястото на вечно наказание. Изкупителното дело на Исус се изпълни при разпъването му на кръста.

Това се твърди и в Деяния 10:43

„За Него свидетелствуват всичките пророци (от Стария Завет- от автора), че всеки, който повярва в Него, ще получи чрез Неговото име прощение на греховете си.” (Деяния 10:43)

Между Стария и Новия Завет има период от около 400 години, когато няма Божие слово и няма пророци, които да говорят това, което Бог им е открил.

Новия Завет описва раждането, живота, разпъването, възкресението и възнесението на Исус според както е пророкувано стотици години от пророците в Стария завет. Новия Завет описва също и възникването на специална група хора наречени християни или църквата създадена от Исус, която включва както Евреи така и езичници (неевреи).

Както писанията в Стария завет е поверен на евреите, така словото в Новия завет е даден на християните, които са се грижили за него през вековете.

Стария завет в оригиналния си вид е запазен в традиционните (мазоретските) еврейски ръкописи. (Masoretic Hebrew Text of the Old Testament)

Апостол Павел пише:

„..... защото на юдеите се повериха Божествените писания.” (Рим 3:2)

Новия Завет е запазен в оригиналния си вид в текстус ресептус (лат. Textus Receptus) или така наречените общоприети текстове (англ. Received text) които са около 6000 на брой. Наричат ги още византийски, гръцки, сирийски или текстове на мнозинството (Majority text)

Мазоретските (традиционни) еврейски ръкописи и общоприетите гръцки ръкописи са използвани при преводите на всички Библии по времето на реформацията – Библията на Лутер, Библията на Кинг Джеймс първи (наричана още KJV, AV или KJB) , Цариградската библия и много други.

Разбира, се както вече споменахме, Сатана винаги се опитва на корумпира Божието слово.

Той прави това чрез прибавяне, променяне или премахване на текст от Божието слово.

Ето няколко примера:

-прибавяне на неканоничните книги или още наречени апокрифни (които не са вдъхновени от Бога) във всички православни и католически библии

-Корана, книга, която мюсюлманите считат за свещена и следваща пророческа книга или ново откровение от Бога

-Книгите на Елена Уайт която е основоположник на Адвентиското движение, са считани за поредно откровение от Бога.

-Книгите на Мормоните (The Book of Mormon, Pearl of Great Price), които те поставят наравно с Библията.

-пореден опит да променят Божието слово, за да отговаря на техните учения правят и Йеховистите в своя „Нов световен превод на свещеното писание” (New world translation of the Holy Scripture)

Бог предупреждава хората да не прибавят или изваждат нищо от неговото слово, защото това ще има последици за тези, които го правят.

„ Не притуряй на Неговите думи, Да не би да те изобличи и се укажеш лъжец.”
(Пр.30:6)

„Аз свидетелствувам на всекиго, който слуша думите на пророчеството в тая книга: Ако някой притури на тях, Бог ще притури върху него язвите, написани в тая книга, и, ако някой отнеме от думите на тая пророческа книга, Бог ще му отнеме дела от дървото на живота и от светия град, които са описани в тая книга.” Откр 22: 18-19

От горните примери се вижда как хората променят или прибавят нови книги към Библията, за да създадат религия, която им е удобна. И зад всяка една такава религия стои една личност наречен Сатана, който управлява тези религии.

Но това не е всичко. В момента по целия свят се принтират Библии, за чуйто преводи се използват неправилни и изменени текстове на Светите писания.

Едни от най-корумпираните текстове, които се разпространяват в момента по целия свят и които се използват при преводите на съвременните Библии са Септуагинта (Septuagint) и двата Александрийски кодекси (Alexandrian text-type) - Ватиканският и Синайският .

Библии, които използват Септуагинта (Septuagint) , Ватиканският и Синайският кодекси при своите преводи са характерни с това че липсват текстове.

Пример за липсващ текст в тези Библии е завършека на Господната молитва:

„защото царството е Твое, и силата и славата, до вековете. Амин” която се намира в Мат 6:13

Така Мат 6:13 в тези неправилно преведени Библии завършва с текста:

„ и не ни въвеждай в изкушение, но избави ни от лукавия,” (липсва текста „защото царството е Твое, и силата и славата, до вековете. Амин”)

Такива са Библиите „Отворена Библия Новия Завет” на Door of Hope и „Новия завет: съвременен превод (СПБ)” на Bible League International (2000г) на български език.

Има и много такива Библии на английски език като NIV (New International Version), ASV (American Standard Version) и десетки други които използват тези неправилни кодекси.

В някои от съвременните Библии липсва напълно текста в **Деян 8:37**

„И Филип рече: Ако вярваш от все сърце, можеш. А той в отговор каза: Вярвам, че Исус Христос е Син Божий”

Такъв пример на български намираме отново в „Новия завет: съвременен превод (СПБ)” на Bible League International (2000г) и в много английски Библии (ASV, NIV, ESV и други.)

В много Библии липсва стиха в **Йоан 5:36-4.**

3 В тях лежаха множество болни, слепи, куци и изсъхнали, (липсват текстовете - които чакаха да се раздвижи водата.

4 Защото от време на време ангел слизаше в къпалнята и размътваше водата; а който пръв влизаше след раздвижването на водата оздравяваше от каквато болест и да беше болен).

Такива са например NIV , ESV , ASV на английски и „Новият завет: съвременен превод (СПБ)” на български.

Понякога тези текстове са написани в някои от съвременните Библии, но има бележка, че те липсват в оригиналите. Разбира се според тези преводачи оригинали са именно неправилните александрийски корумпирани текстове - **Ватиканският и Синайският кодекси**. Това са текстове, които са предпочитани от **модерните критици на текстовете (Modern textual criticism)**. Към тях подадат Петдесятният богословски факултет към ВЕБИ (Висшият евангелски богословски институт). Едни от най известните критици на Свещените Писания – мазоретските (Стар Завет) и общоприетите текстове (Нов Завет) в България са Вениамин Пеев и Доний К. Донев основатели на сайта pastir.org.

Важен е тогава въпросът: Боговдъхновени ли са преводите на запазените мазоретски текстове на Стария завет и общоприетите текстове (Textus receptus) на Новия завет?

Библията казва в 1 Петр 1:23-25, че християните са родени от Божието слово, което трае до века (което не се променя).

***“тъй като се възродихте, не от тленно семе, а от нетленно чрез Божието слово, което живее и трае до века.”** Защото “Всяка твар е като трева, И всичката ѝ слава като цвят от трева; Тревата изсъхва, и цветът ѝ окапва, Но Словото божие трае до века”; и това е словото, което ви е благовестено. (1 Петр 1: 23-25)*

В откровение на Йоана 5:9 пише че Исус “... със Своята кръв си изкупил за Бога човеци от всяко племе, език, люде и народ”.

Очевидно е, че на небето ще има спасени хора от всеки народ които са повярвали в Божието слово, което живее и трае до века. И това са хора, които са повярвали в преводи на Божиите писания, които са били боговдъхновени през вековете и написани от светите хора, запазени в мазоретските (в Стария Завет) и общоприетите текстове (в Новия Завет) през всичките векове и преведени на други езици.

За да бъде запазена Боговдъхновена на Библията на даден език трябва да са спазени три основни принципа.

1. Да бъдат използвани правилните ръкописи,
2. Да бъде използван правилния метод на превод,
3. Да бъде преведена от правилните хора.

Първи Принцип: Библията трябва да бъде преведена от правилните ръкописи, които са били запазени през вековете. Такива както вече споменахме са мазоретските и общоприетите текстове използвани от ранните християни.

Библии, които използват други текстове като ватиканският и синайският кодекси имат много грешки, стихове които липсват и други, които подкопават боговдъхновената на Библията и Божествеността на Исус Христос.

По горе вече споменахме за липсващи стихове в съвременните Библии които използват тези кодекси. А ето и няколко примера където текстовете във Библията са променени.

Един от най-известните примери се намира в 1 Йоан 5:7-8 – стих който подкрепя учението за триединството на Бога.

„7.Защото трима са които свидетелствуват на небеса, Отец, Слово и Дух Светий; и тия тримата са едно. 8 И три са които свидетелствуват на земята, Духът, и водата, и кръвта; и тия трите са съгласни в едно.” (1 Йоан 5:7-8) (Цариградски превод)

За съжаление тези стихове се срещат само в Цариградската Библия на български, Kings James Bible на английски, Библии преведени по времето на реформацията и православната Библия, която също използва общоприетите текстове.

В съвременните Библии те са заменени със:

7 и Духът е, който свидетелства (стиха е напълно променен), понеже Духът е истината. 8 Защото три са, които свидетелстват (липсва на земята): Духът, водата и кръвта; и тия три са съгласни. (1 Йоан 5:7-8) в съвременните Библии

(Забележка: Българската православна Библия използва общоприетите текстове Received text при превода на Новия Завет. Но тази Библия също съдържа много съществени грешки, защото Стария завет е преведен от Септуагинта, който е корумпиран текст на Стария Завет. Тя също съдържа и апокрифните книги, които не са Боговдъхновени и имат много исторически и географски грешки).

Друг известен пример се намира във 2 Царе 21: 19 който казва че „**Елханан ... уби брата на гетеца Голиат** „. Някои Библии като например Верен, Православната Библия и повечето английски библии казват че **Елханан е убил Голиат**, но ние знаем че Давид е този който убива Голиат. (виж 1 Царе 17 глава)

Едно много подвеждащо твърдение на първите страници на много Библии е, че те са преведени според оригинала. Както означава това? Това твърдение означава абсолютно нищо. Защо? В момента няма оригинали на Божието слово. Оригиналите са изгубени през вековете- те са били писани на каменни плочи (като законите на Мойсей), дъсчици, кожи и папируси. Тъй като тези материали с течение на времето се изхабяват, тези на които са предадени Божиите писания ги копират отново на друг носител. **До наши времена са достигнали копия на оригиналите, които точно предават съдържанието на Божието слово, така, както е било написано в началото в оригиналите.** Самите оригинали не съществуват. Много издатели на Библии избягват да пишат кои оригинали (или по скоро копия) използват при преводите на Библиите. Причината за това е, че все по често се използват погрешните **Александрийски текстове - Ватиканския и Синайския кодекси** при преводите на Новия завет и **Септуагинта (Septuagint)** при преводите на Стария завет.

Втори Принцип:Трябва да бъде използван правилния метод на превеждане.

В момента в света се използват два основни метода на превод – директен, буквален прецизен (точен) превод на светите писания и динамичен еквивалент.

Правилния метод на превеждане на Библията е директният, буквален (literal, formal), точен превод. Това е метод, който превежда Божиите писания дума по дума и точно спрямо правилните ръкописи. Такъв метод е използван при преводите на Библията Кингс Джеймс (KJV), Цариградската Библия (наречена още протестантска) и всички преводи на други езици по времето на реформацията през годините 1500 – 1900. Това е времето на появата на

Филаделфийската църква, пред която Бог оставя отворена врата за благовестие. Това е времето и на най-големите проповедници и мисии по света.

Всеки добър ученик на писанията използва Библии, които използват този метод на превеждане. Причината е, че този метод е точен превод на всяка дума на запазените писания. Например Библията Кингс Джеймс (KJV) има номер на всяка дума от писанията. Ако използвате Стронг Конкорданс вие можете да намерите този номер и да видите точната дума на еврейски или гръцки език и нейното значение на английски.

Трябва да се обърне внимание също, че дори да се използва правилния метод на превод, ако се използват неправилните ръкописи, то целия превод е погрешен.

Неправилния метод за превеждане на Библията е динамичният превод.

При този метод преводачите използват своето въображение и нямат стриктни правила на превод. Те пречупват Божието слово чрез своето мислене и според както те считат, че е най-добре да се преведе на даден език. Обикновено този метод на **превод е по смисъл**, а не точен превод на определени думи. Поради това един преводач може да преведе даден текст така, както той мисли че е най-правилно ще се разбере на даден език, а друг преводач да го преведе по различен начин. Библии които използват този метод на превод водят до объркване при изучаването на писанията. Много пъти, когато християните се събират да изучават Божието слово в църквите се питат „ Защо в моят превод пише така , а в превода на моя брат съвсем различно и противоречиво?“. Причината е, **че динамичния превод (еквивалент) е преразказ на Божието слово** и няма (или отслабва) авторитета за автентичността и Боговдъхновената на Божието слово.

Много пъти извиненията, за да се използват такива преводи на Библията е, че те са много по-лесно разбираеми и са на достъпен език. Но това е много съществена грешка, защото Божието слово трябва да бъде преведено точно според боговдъхновените и запазени през вековете ръкописи, а не да бъде лесно и просто обяснение на писанията.

Работата на преводача е да преведе точно Божието слово.

Целта на пастора, дякона, учителя в църквата е да обясни това слово на тези, които не го разбират.

Ето няколко примера за това как динамичният метод на превод неправилно превежда и изкривява значението на думите и изреченията.

В Мат 8:20 думата „лисиците“ е преведена „койотите“ на един от езиците в Мексико (Mazahua language of Mexico)

В Марк 4:21 думата „светилото“ е заменена със „сърце за зърно“ на индийския език корку (Korku language of India)

В Лука 12:24 думата „житница“ е заменена със „кошница“ на друг местен език в Мексико (Villa Alta Zapotec language of Mexico).

В един от преводите за ескимосите организацията Wycliffe, която се занимава с преводи на Библии замества думата „агне или агнец“ със думата „тюленче“.

В местния бразилски език макуси (Makusi language of Brazil) думата „син човешки“ е заменена със думата „по старши брат“.

В друг превод на Wycliffe думата „смокиня“ е заменена с „бананово дърво“

Причината която тези преводачи и библейски организации излагат е, че димамичния метод на превод пригажда Божието слово към културата на дадени страни. Това не може да бъде основателна причина, защото културата и традициите се променят, но не и Божието слово. Тези хора, със своя светски ум, изопачават писанията и нямат страх от Бога, както е имал Тиндейл при превода на Библията на английски.

Павел казва за такива хора:

„... защото не сме като мнозина, които изопачават Божието слово, но говорим искрено в Христа, като от Бога, пред Бога“. (2 Коринтяни 2:17)

(за повече информация за динамичния еквивалент можете да прочетете тук:
https://www.wayoflife.org/database/dynamic_equivalency.html)

Трети принцип: Библията трябва да бъде преведена от правилните хора

Те трябва да са новоредени християни, които да имат страхопочитание към Божието слово, да са компетентни в познаването на езиците на писанията и да свършат своята работа отговорно, което изисква време и усилия (***„Проклет да бъде оня, който върши делото Господно небрежно...“*** Еремия 48:10)

A. Те трябва да са новородени и спасени християни които вярват в благата вест (евангелието) и имат Святия Дух и Христовият ум.

Те трябва да вярват в Богвдъхновеността на Божиите писания, а не да бъдат критици, които мислят, че Библията е сборник от неверни истории. Те трябва да имат уважение и почитание към това слово, защото то не е човешко, но Божие слово.

Добър пример на човек който се е заел да преведе Библията на английски език за да може не само католическите свещеници да имат достъп до божествените писания на латински, но и обикновеното население да може да ги чете на своя роден език е Уилям Тиндейл.

Неговия страх от Бога, неговата ревност към писанията и внимание от корумпиране на писанията по време на превода се засвидетелствува чрез неговата кореспонденция със сър Томас Мор ***„Аз викам Бог като свидетел, че в деня, когато застанем пред Господа Исуса, да дадем отчет за всичко което сме вършили, че аз никога не съм променил дори една дума***

от Божието Слово съзнателно, противно на моята съвест, нито бих го направил някога на земята дори да ми дават удоволствия, почит, богатства или власт“ (Тиндейл).

https://www.wayoflife.org/database/history_of_the_english_bible_tyndale.html

За разлика от това, днешните преводачи на Библиите са критици на писанията, които не вярват във тяхната Боговдъхновеност.

Типичен пример за това от 20 век е известния критик и преводач Брус Metzger (Bruce Manning Metzger). Той е служил в управителния съвет на Американското Библейско Общество и Обединените Библейски общества (American Bible Society, United Bible Societies).

Метзгер вярва, че Библията е сборник от **митове, легенди и истории които по късно са модифицирани** и са станали част от писанията.

(Bruce Metzger and Herbert May, *New Oxford Annotated Bible*, Introduction to the Old Testament).

https://www.wayoflife.org/report/what_about_the_new_international_version.html

Той също вярва, че книгата Йов от Библията е фолклорна измислица, книгата Йона е дидактически разказ на популярна легенда, на която е даден нов смисъл, библейските истории за Илия и Елисей са легендарни елементи и трябва да се четат като легенди, а не да се разбират буквално, като истински истории.

Б. Преводачите трябва да владеят много добре езиците на Боговдъхновените текстове.

Един от най-добрите преводи и шедьовър във наше време е английския превод на Библията наречена Кинг Джеймс (KJV).

Превода на тази Библия е отговор на молитвата на Тиндейл. Той превежда Новия Завет на английски език. По това време всяко превеждане на Библията е било забранено и много от тези, които са дръзнали да го направят са платили с живота си. Той е бил заловен, за това че превежда Библията през 1535 г. и осъден на смърт чрез обесване. По късно неговото тяло е било изгорено до пепел.

Последните думи да Тиндейл преди да бъде обесен са молитва към Бога „ Господи отвори очите на краля на Англия“.

Години по късно крал Джеймс Първи (King James I), дава заповед Библията да се преведе на английски език. Превода на Библията започва през 1604 и завършва през 1611. В него участват 47 преводачи от най-висок калибър. Преводачите на KJV са знаели не само еврейски, арамейски, гръцки и латински, но са били и експерти на други езици, които са им помагали да правят изследвания върху текстове свързани с коментари на Библията. Те са знаели също персийски, коптски, древносирийски, халдейски, арабски.

Ето няколко примера за техните езиковите познания:

Ланцелот Андрюс (Lancelot Andrews) е владеел 15 езика.

Майлс Смит (Miles Smith) е бил експерт по еврейски, халдейски, древносирийски, латински, гръцки и арабски. Всички тези езици са му били толкова познати, колкото неговия майчин език.

Джон Боа (John Bois) е могъл да чете цялата Библия на еврейски още когато е бил пет годишен.

Уилям Бедуел (William Bedwelle) бил най-добрият учен на арабски език по онова време.

Едуард Ливли (Edward Livlie) е бил професор в Кембридж по еврейски и най-изтъкнатия учен на еврейски.

За **Джон Рейнолдс** (John Rainolds) се казва, че неговата памет и четене и било просто чудо. В цяла Европа не е могло да се намери човек по велик от него, който да може да запаметява това, което чете.

Качеството на преводачите трябва да бъде такова, че те да познават с лекота езиците, на които са писани светите писания.

През 1500 - 1900 много от протестантските Библии са били преведени от именно такива хора, които са имали желанието Библията да бъде достъпна за хората. Те са вярвали в божествеността на писанията и са използвали всичките свои способности при преводите на Библията на различни езици. **Святостта и учеността на преводачите е тяхна съществена черта.**

За разлика от тях повечето съвременни преводачи не вярват в боговдъхновеността и божественото запазването на писанията до наши дни, имат неправилни учения или имат неморален начин на живот.

Такива са например унитариянците,, които отричат триединството и божествеността на Христос, и които са част от множество преводачески и библейски комисии.

Например Библията NIV (New International Version) е преведена от комисия, в която е имало лесбийки и гейове (содомити) . Такива са Мартен Уодстра (Dr. Marten Woudstra) - гей който е бил председател на комисията преводачи и Вирджиния Моленкот (Virginia Mollenkott) – лесбийка, която по късно става трансджендър, и която е направила стиловата обработка на NIV. Много от техните либерални теолози отхвърлят автентичността на историита в Библията, вярват в еволюцията, отхвърлят Божествеността на писанията и т.н.

Текстове използвани за преводи на Библиите.

Правилните ръкописи.

А.Мазоретските ръкописи – стар завет.

Тези ръкописи са предимно на еврейски (с изключение на книгите Данаил и Ездра които са написани на арамейски). Те са използвани при преводите на Старият завет в правилните Библии. Бог даде писанията на евреите (Рим 3:2). Те са тези, които Бог е използвал за запазването на Стария завет. Еврейските свещеници са били отговорни за съхранението на ръкописите, а също и за правилното им копиране при използването им от еврейските царе.

Апостол Павел казва:

“... защото на юдеите се повериха Божествените писания.” (Рим 3:2)

Мазоретите наречени още традиционалисти са били **ревностни** при запазването на писанията и правилното им копиране. Те са развили методи при копирането на Стария Завет, така че да се избегнат всякакви грешки. Когато някой книжник е правил ново копие на даден ръкопис от Стария завет, той е бил проверяван множество пъти от други книжници. Ако е имало грешки при копирането, те се поправят като се зачертва неправилната буква и се написва правилната на нейното място. Ако грешките в новите копия са повече от три, те се зарявят на определени места и работата започва отначало. Самите остарели ръкописи, от които са правят новите копия също се зарявят поради простата причина, че те не са вече използвани, защото носителя (обикновено папирус) се износва с времето. Някои предполагат, че именно такива ръкописа са намерени при откритите през 1946 г. ръкописи в пещерите Кумран при Мъртво море.

Самите ръкописи от мъртво море доказват, че мазоретските текстове са автентични с оригиналите които са били изгубени през вековете. Те съдържат части от Стария завет на еврейски и цялата книга на Исая, която напълно съвпада с мазоретските текстове.

Мазоретските ръкописи са около 200 на брой и се намират в различни музеи по света.

Един от най-известните мазоретски текстове е кодекса Алепо (Aleppo Codex) от 903 год. Този кодекс, а също и много други са резултат от щателния труд на Мойсей бен Ашер и неговия син Аарон (Moses ben Asher and his son Aaron). В момента този кодекс е на изложение в музея „Светилището на Книгата“ (Shrine of the Book) в Ерусалим. Там също се съхраняват и ръкописите от мъртво море.

Повече информация за мазоретските текстове може да намерите тук:

https://www.wayoflife.org/reports/evidence_at_the_shrine_of_the_book.html

Б.Общоприетите текстове (Textus Receptus) използван при превода на Новият завед.

Общоприетите текстове са ръкописи които са били използвани близо 1500 години от християните по света. Неречени са още традиционни, византийски, сирийски или текстове на множеството (Majority text).

В момента общоприетите текстове са около 6000 на брой. Тяхната история може да се проследи до ранните християни в Антиохия, където е имало школа за християни. Тези ръкописи са копирани и разпространявани от християните в Европа и Азия.

След като евреите отхвърлят Исус като техен Месия и Цар, Бог престава да дава слово на еврейски език. Божествените писания или книгите от Новия завет под ръководството на Святият Дух започват да бъдат писани на гръцки език. Този език е бил един от най-използваните езици по времето на апостолите.

Докато Стария завет (Мазоретските ръкописи) е бил съхранен от свещеници и книжници евреи, Новия Завет е бил съхранен и запазен от християните през вековете, които също са наречени свещеници на Бога в Новия завет. (виж Откр 1:6 и 20:6)

Голяма роля за разпространението на тези ръкописи на Балканския полуостров имат Богомилите и Павлекените. Това са християни, които са имали мисионерски дух и са основали множество християнски общества в Европа. Много от тези групи християни са известни с различни имена според мястото където са живяли. Това са валденси, албигенци, патарени, лилорди и много други.

(за повече информация виж книгата The Bogomils of Bulgaria and Bosnia: The Early Protestants of the EastBook by L. P. Brockett)

Именно тези християнски общества са били преследвани през вековете от официалните фалшиви църкви – православната и римокатолическата. На тях дължим запазването и предаването на писанията от Новия завет до наше време.

С настъпването на османската империя и завладяването на Константинопол през 1453 год. голяма част от тези християни бягат към Европа, като със себе си взимат и свещените писани. По този начин в Европа попадат ръкописите на ранните християни или т.н. общоприети текстове.

Основен принос за публикуването и разпространението на Общоприетите текстове има Ерасмус (Desiderius Erasmus). С напредването на технологиите бива изобретена и печатната преса. Ерасмус използва пресата за публикуване на общоприетите текстове . В момента има пет издания на общоприетите текстове от Ерасмус – печатени през 1516, 1519, 1522, 1527 и 1535 години.

По късно излизат други издания на общоприетите текстове – Стефанус (Stephanus 1546-1551), Беца (Beza 1565-1604), Елзевир (Elzevir 1624-1679), Оксфорд (Oxford Press 1825), Скривенер (Scrivener 1894).

Именно това са ръкописите които са използвани при преводите на Новия завет в протестантските Библии – Tyndale Bible 1526, KJV 1611, Цариградската Библия 1871, Bible Olivétan 1535(френска), David Martin 1744, La Bible Ostervald, LutherBible (1534) и много други.

Неправилните ръкописи

Неправилните ръкописи използвани в погрешно преведени Библии са **септуагинта (Septuagint)**) който е използван при преводи на Стария завет и **текстовете на малцинството (Minority Texts)** каквито са **синайският и ватиканският кодекси**, използвани при преводи на Новия Завет.

Септуагинта (наречен още LXX) е превод на Стария Завет от еврейски на гръцки. Това е превод на седемдесетте (или по точно 72 – шестима от всяко едно от 12-те племена на Израил) евреи старейшини, които са превели Стария завет на гръцки за библиотеката на цар Птолемей II Филадельф (Ptolemy II Philadelphus) в град Александрия, в Египет. Предполага се, че септуагинта е преведен през 2-3 век (285г-246г) преди Христа в продължение на 72 дни. Египет в Библията олицетворява света и Александрия е бил център на светското знание. След разделянето на империята на Александър велики (наречен още македонски) на четири царства, Птолемей става цар на едно от четирите царства, които са в Египет. По това време гръцкия език е бил основен говорим език. След превода си септуагинта е прочетен пред еврейското общество и одобрен с овация, след което е представен на царя.

Септуагинта съдържа апокрифните книги. Той е предпочитан от римокатолиците, православните и критиците на Библейските текстове.

Някои считат, че Исус е цитирал именно Септуагинта по време на своето земно служение, но това не е вярно. Бог не само е вдъхновил писанията, но Той е обещал и да ги опази през времената.

Когато Исус казва в Матей 5:18 че „ **ни една йота, ни една точка от закона няма да премине**“, Той има пред вид традиционните, мазоретски еврейски текстове, а не септуагинта. Гръцкия език не е имал запетайки или точки, за разлика от еврейския.

Другото доказателство, че Исус е използвал мазоретския текст се намира в **Лука 24:44**

„И рече им: Тия са думите, които ви говорих, когато бях още с вас, че трябва да се изпълни всичко, което е писано за Мене в Моисеевия закон, в пророците и в псалмите.“
(Лука 24:44)

Тук Исус обръща внимание на разделянето на еврейския Стар завет на 3 части –закона, пророците и псалмите. Септуагинта няма такова разделение.

Очевидно е, че правилните ръкописи, когато говорим за Стария завет са еврейските мазоретски текстове, а не гръцките какъвто е септуагинта, защото апостол Павел пише в Новия Завет „..... **защото на юдеите се повериха Божествените писания**“(Рим 3:2).

Текстовете на Малцинството са предимно два: Синайския и Ватиканския кодекси.

Те представляват текстове, които също имат Александрийски произход. Известно е, че Александрийското училище в Египет е било гнездо на еретици и философи от гръцки произход.

Такива са били:

Климент Александрийски (Clement of Alexandria) живял между 115-215 г. Той смесил християнството с езическа философия, основал учението за чистилицето, учил духовно прераждане чрез водно кръщение, вярвал, че всички хора ще бъдат спасени и че хората могат да станат богове. (Sightler, *Tabernacle Essays on Bible Translation*, 1992, p. 7).

Друг такъв еретик е Ориген (Origen- 185-254 г.), който е бил последовател на Климент. Той отхвърлил боговдъхновеността на писанията, почнал учението за кръщения на деца и спасение чрез дела. Той отхвърлил съществуването на ад и рай и вярвал, че дори и Сатана ще бъде спасен (универсално спасение). Той е вярвал, че Исус е бил сътворен и е станал Бог при неговото кръщение. Той отхвърлил физическото възкресение на вярващите.

Ориген е бащата на критиците на текстовете, основател на алегоричното интерпретиране на писанията и основоположник на Александрийските кодекси- Синайският и Ватиканският.

Египет в Библията винаги е олицетворение на света и Бог предупреждава вярващите да не търсят помощ от Египет и да се пазят от света.

За разлика от Александрийската школа, от където произхождат текстовете на малцинството, училището в Антиохия е основано от апостолиите. Там за първи път вярващите са наречени християни и те са били пазители на Светите писания запазени в Общоприетите текстове (Textus Receptus). Те са разпространявали писанията от една църква в друга и са правили копия, докато тези копия са достигнали Европа и са били преведени на други езици по времето на реформацията.

Ватиканският кодекс – той е наречен още **В или бета кодекс** и носи името си от мястото където е пазен – Ватиканската библиотека. Неговата история е неизвестна до 1475 г. , но се вярва, че той е произлязъл през средата на 4-ти век с произход Египет. Самото място на съхранение, във Ватикана, е безбожно и нечисто място и не е място, където някой би очаквал на намери Светите писания на такова място. Джон Бъргън (John W Burgon) – щателен изследовател на писанията казва, че самият кодекс е корумпиран и недостоверен. „Нечистотата на този кодекс не е въпрос на мнение, но на факти – дори само във евангелията липсват 1491 думи“. Самият кодекс е писан небрежно, има неправилна граматика, неправилен правопис и липсващи думи.

Синайският кодекс - Той е открит от германският еволюционист теолог Константин Тишендорф (Constantine Tischendorf) в гръцки православен манастир Света Катерина (St. Catherine's Greek Orthodox Monastery) във Синайската планина. Синайският кодекс се нарича

Алеф (Aleph). Първата част е открита през 1844 г. , а втората през 1859 г. Както католицизма , така и гръцката православна църква учи неправилното учение (ерес) на спасение чрез благодат и дела , паzene на обреди и традиции и поклонение на реликви (човешки кости). В самият манастир Света Катерина е намерена стая пълна с черепи.

Синайският кодекс е писан от трима книжници преписвачи и коригиран от няколко други. Самият Константин Тишендорф е преброил повече от 14 800 поправки в този кодекс. Нито един верен преписвач на писанията не би допуснал толкова много грешки. Синайският кодекс съдържа също и апокрифните книги. В Йоан 1:18 „Единородният Син“ е заменен с „единородният Бог“ откъдето произлиза арианската ерес че Исус е роден Бог, отделен от Отца и по нисш от него.

Двата Александрийски кодекса - ватиканския и синайския са основата на модерните критици.

Поради своята ненавист към общоприетите текстове, през 1881 г. двамата критици на писанията **Брук Уескот** (Brooke Foss Westcott) и **Фентон Хорт** (Fenton John Anthony Hort) създават **Нов Гръцки Завет на Уескот-Хорт** (Wescott-Hort) който използва текстовете на ватиканския и синайския кодекси. Оттогава вече са отпечатани няколко нови гръцки завети (включително и на Nestle-Aland който се използва от петдесатият богословски факултет към ВЕБИ (Висш Евангелски Богословски Институт). Критиците на писанията не вярват, че писанията са били запазени през вековете. В популярната книга на Брус Метзгер “**Предаване, корумпиране и възстановяване на Новият завет**” (Bruce Metzger’s book – *The New Testament’s Transmission, corruption and restoration*) той заявява, че Библията не е била запазена по божествен начин и е била корумпирана в продължения на 1500 г. Така модерните критици предполагат, че Новия Завет трябва да бъде възстановен през 19 век. Всички съвременни английски Библии с изключение на KJV, използват текстовете на Уескот-Хорт, които са всъщност корумпираните Ватикански и Синайски кодекси.

Кратка история към българския превод на Библията.

Единствената английска Библия стандарт във световен мащаб е Кинг Джеймс (KJV). Тя използва правилните ръкописи, правилните методи на превод и правилните хора при превода на Библията. Остава въпроса кой превод на български език е най-точен?

Това е **Цариградската Библия**, позната още като **Протестантка** или **Славейкова Библия**. Тя е завършена във пълния си вид през 1871 г. Цариградската Библия използва общоприетите текстове които имат произход от Антиохия, вместо корумпираните гръцки нови текстове на Уескот –Хорт, които все още не са били познати по това време.

Цариградската Библия е плод на дългогодишен труд на д-р Алберт Лонг (американски мисионер) , Илаяс Ригс (опитен лингвист) и българските книжовници и просветители Константин Фотинов, Христодул Сечанов и Петко Рачов Славейков. След 12 г. упорит труд и

въпреки голямата опозиция на православната църква в Цариград, през 1871 е отпечатана първата българска Библията.

За нея Иван Вазов казва: “Цариградската Библия реши езиковия спор в България и утвърди българския книжовен език“

Заклучение.

Причината за написването на тази статия е да запозная читателя, който навярно е християнин, накратко с историята на Библията и как тя е достигнала до нас. Много святи хора са дали живота си и са проляли кръвта си, за да запазят писанията за поколенията. Те са били хвърляни в затвори, изгаряни на клади, убивани, преследвани, мразени, анатемосвани от владетели, от римокатолическата и православната църква. Тези които са дръзнали да преведат писанията на роден говорим език са били убивани. Други са поемали тяхната работа с опасност за живота си. Докато Библията достига до наше време и продължава да променя живота на много хора и дори на цели нации. Живота на Земята не би бил такъв какъвто го познаваме ако не бяха жертвите на тези хора. Свободата която много нации имат се дължи единствено на свободата, която идва от Библията. Ренасанса в Европа, конституцията на Америка и свободата в Западния свят се дължи единствено на Библията. Най-големите университети Харвард, Йейл, Принстън, Оксфорд (Harvard, Yale, Princeton, Oxford) и безброй други са основани от хора вярващи в Библията. Много болници и благотворителни организации са основани от мисионери на благата вест и хора на Библията. Нации са основани върху истините от Библията. Върху фасадата на централната кула на Канадския парламент има стих от Библията където всеки посетител може да прочете. Там пише : **“Той (Исус от автора) ще владее от море до море” (Пс 72:8).**

Света не би бил същия без влиянието на Библията в световен мащаб. Нации, които не са основани върху Библията живеят в тъмнина.

Въпреки това Библията в момента е под атака от атеисти, критици на Библията и света. Борбата продължава за това Библията да остане в чисти ръце, които да я предадат на следващото поколение. Много “християнски” организации, които са отстъпили от истинската вяра принтират фалшиви Библии които се отдалечават от писанията.

Юда казва в своето послание:

„Възлюбени, като показвах всяко усърдие да ви пиша за нашето общо спасение, счетох за нужно да ви пиша и да ви увеща да се подвизавате (боря се, стоя твърдо, отстоявам-от автора) за вярата, която веднъж за винаги бе предадена на светиите“. (Юда 1: 3)

Каква е твоята позиция? Ще продължиш ли борбата за вярата която ни е предадена от пророците, апостолите и самият Господ Исус Христос? **Борбата на Светиите.**

Ивайло Пешовски. 2019 г.